УДК 378.016:811.111

Безлюдний Олександр Іванович
доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри англійської мови та методики її навчання
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, м. Умань, Україна
ORCID 0000-0001-5191-4054
Bezludniy_oi@ukr.net

Безлюдна Віта Валеріївна
доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри іноземних мов
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, м. Умань, Україна
ORCID 0000-0002-4333-9026
vitabz@ukr.net

Щербань Ірина Юріївна
кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри іноземних мов
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, м. Умань, Україна
ORCID 0000-0002-9918-7711
Shcherban.i.y@gmail.com

Комар Ольга Сергіївна
викладач кафедри іноземних мов
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, м. Умань, Україна
ORCID 0000-0001-5724-3554
zelenkoolga87@ukr.net

ДОСВІД ВИКОРИСТАННЯ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ НА ЗАНЯТТЯХ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ

Анотація. У статті проаналізовано використання методики змішаного навчання на заняттях з англійської мови у закладах вищої освіти (на прикладі Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини, факультету фізики, математики та інформатики). Зазначено, що в сучасному освітньому середовищі змішане навчання передбачає використання інформаційно-освітніх ресурсів, що дозволяє одночасно використовувати сильні сторони очної форми навчання та переваги дистанційних технологій.

З'ясовано ставлення студентів до використання змішаного навчання на заняттях з іноземної мови (англійської). Для проведення дослідження автори використали метод опитування з метою збору та аналізу персональної інформації про респондентів. Зібрана інформація виражала думку студентів щодо вивчення англійської мови в процесі реалізації методики змішаного навчання, їх належну підготовку до його використання на заняттях. Опитування студентів факультету фізики, математики та інформатики Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини продемонструвало наявність таких недоліків: змішане навчання вимагає більших витрат часу, ніж традиційні курси через використання електронної пошти або дошки обговорень; повільне підключення до Інтернету, що створює багато проблем для студентів. Водночас результати проведеного дослідження показали, що змішане навчання має і свої переваги: допомагає студентам зрозуміти їх навчальні матеріали на заняттях з англійської мови шляхом перегляду онлайн відео за участі носіїв мови; використання персональних пристроїв, таких як мобільний телефон, mp3 плеєр тощо; дозволяє їм користуватися різними комп'ютерними програмами; допомагає студентам засвоїти курс (матеріал) та отримати більше інформації; надає можливість ділитися власними думками зі своїми одногрупниками на форумах. Наголошено, що використання змішаного навчання на заняттях з англійської мови сприяє підвищенню ефективності освітнього процесу, оскільки дозволяє вирішувати коло завдань, які важливі не тільки для викладачів, а й для студентів. Перспективи подальших досліджень полягають у діагностиці системи організаційно-педагогічних умов, що забезпечують подолання професійно значущих комунікативних бар'єрів студентів немовних спеціальностей.

© О. І. Безлюдний, В. В. Безлюдна, І. Ю. Щербань, О. С. Комар, 2019.

Ключові слова: змішане навчання; навчальний процес; студенти; англійська мова; діагностика навчальних досягнень студентів; заклади вищої освіти.

1. ВСТУП

У сучасній системі вищої професійної освіти проблема вибору найбільш ефективних інноваційних методів і технологій залишається значущою й актуальною. Основною метою введення інноваційних методів в освіту є розвиток навичок мотивувати студента, навчити його орієнтуватися в інформаційному просторі, формувати творче нестандартне мислення. Нововведення в процесі навчання іноземної мови стосуються різноманітних аспектів освітнього процесу, зокрема зміни організації простору в навчальних аудиторіях, оснащення аудиторій сучасними технічними засобами, а також застосування нових освітніх технологій як під час аудиторних занять, так і під час самостійної підготовки студентів. Останнім часом поряд зі стандартними технологіями навчання іноземної мови в закладах вищої освіти (ЗВО) активно використовуються інші, інноваційні, методики навчання, серед яких змішане навчання (ЗН), яке набуває все більшої популярності.

Постановка проблеми. Нові умови професійної підготовки майбутніх учителів у ЗВО зумовлені швидким технологічним розвитком та змінами в підходах до викладання та навчання, передбачають ефективну реалізацію освітніх програм, спрощення процесу спілкування студента і викладача шляхом впровадження нетрадиційних методів, які характеризуються гнучкістю інноваційних технологій навчання. Поряд з інформаційними технологіями Інтернет стає одним із найважливіших економічних і демократичних засобів навчання та виховання студентської молоді.

Широке поширення Інтернет-технологій дозволяє спроектувати та використовувати навчальне середовище нового покоління, яке є реалістичним, автентичним та привабливим. Використання комп'ютерних технологій, зокрема мережі Інтернет, значно розширює навчальні можливості, доступні як студентам, так і викладачам.

Проте використання онлайн-технологій у сфері освіти розділило навчальне середовище на аудиторне навчальне середовище та дистанційне освітнє середовище, які залишаються значною мірою відокремленими, оскільки спираються на різні засоби подачі інформації та націлені на задоволення потреб різних аудиторій. Водночас імплементація сучасних інформаційних технологій і поява нових підходів до процесу навчання дає змогу викладачам впроваджувати найоптимальнішу методику для розвитку й набуття комунікативної компетентності студентами – змішане навчання, яке вдало поєднує онлайн навчання з присутністю викладача в аудиторному форматі [1].

Змішане навчання – освітня концепція, яка дозволяє використовувати традиційні та інноваційні методи навчання. Студент відвідує «живі» заняття в аудиторії, але при цьому широко застосовує у своєму навчанні інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) через пристрої обробки інформації: персональний комп’ютер, електронний записник, мобільні пристрої тощо.

На сьогодні змішане навчання є методикою навчання, яка розвивається швидко та динамічно.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сучасні українські та зарубіжні вчені працюють над удосконаленням шляхів імплементації змішаного навчання в освітній процес, створенням інтегрованих навчальних програм і курсів, пошуком інноваційних форм і методів викладання, покращенням умов для оволодіння іноземною мовою шляхом індивідуалізації навчання, збільшенням комплексу новітніх технологічних

засобів навчання, всебічним використанням нетрадиційних форм організації навчального процесу у ЗВО. Зокрема Г. Сотська [2], Н. Пазюра [3] розглядають способи використання соціальних мереж у процесі навчання англійської як другої мови, В. Лапінський у своєму дослідженні обґрунтовує навчальне середовище нового покоління та його складові [4], В. Кухаренко [5], К. Бугайчук [6] розглядають теоретичні основи комбінованого навчання і можливості його використанням у вищій школі. Є. Костіна [7] та М. Нікітіна [8] описують модель змішаного навчання та шляхи її використання в процесі викладання іноземної мови у ЗВО. Проблеми інтеграції аудиторної і самостійної позааудиторної роботи студентів з використанням інформаційно-комунікаційних технологій розглядались у роботах Д. Бодненка, Н. Болюбаша, А.Бурмістрова, В. Гнезділова, І. Ільїна, О. Кіріленка, М. Коваля, Е. Костиної, С. Шокалюк, C. Christensen, M. Horn, H. Staker, C. Bonk, C. Graham, S. Khan, дослідження яких засвідчили, що змішане навчання не вимагає кардинальних змін класичної моделі, яка формує важливі соціокультурні якості особистості, однак за його використання активізується пізнавальна діяльність студентів і формуються якості, необхідні для життя і діяльності в умовах інформаційного суспільства [9].

Проте сьогодні немає прикладного дослідження, яке би цілісно та предметно висвітлило ставлення студентів ЗВО до введення методики змішаного навчання в курс вивчення іноземної мови і уможливлювало вдосконалення шляхів запровадження змішаного навчання у ЗВО та створення інтегрованих навчальних програм.

Мета дослідження – проаналізувати використання методики змішаного навчання під час вивчення дисципліни «Іноземна мова (англійська)» у закладах вищої освіти (на прикладі Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини, факультету фізики, математики та інформатики), з'ясувати ставлення студентів до використання змішаного навчання на заняттях з англійської мови.

2. РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ.

Змішане навчання поєднує два архетипних навчальних середовища – традиційне аудиторне навчання та дистанційне навчальне середовище. Аналіз наукових публікацій з досліджуваної проблеми дозволяє нам виокремити загальні визначення. Зокрема М. Георгенс та Ш. Ванге Левстад термін «змішане навчання» розглядають крізь призму єдності таких складових: веб-технологій для досягнення педагогічної або освітньої мети; педагогічних підходів для досягнення оптимального результату навчання (з використанням чи без використання ІКТ); комбінацію технологій викладання з безпосередньою взаємодією вчитель-студент; поєднання технології навчання та практичних завдань для досягнення балансу між теоретичними та практичними знаннями [10].

Сьогодні ЗН вважають найбільш практичним і вигідним підходом у ЗВО, оскільки він дозволяє студентам користуватися перевагами як аудиторного, так і дистанційного навчання. На цьому наголошують зарубіжні науковці M. Oliver, K. Trigwell [11], C.Christensen, M. Horn, H. Staker, які визначають термін «змішане навчання» як «...програму навчання, у якій студент частково навчається в режимі онлайн (контролюючи час, місце, шляхи і/або темп) і частково у навчальному закладі. Форми та шляхи побудови навчання для студента в кожному курсі будуються так, щоб забезпечити інтегрований досвід навчання» [12].

Використання онлайн ресурсів робить вивчення дисципліни «Іноземна мова (англійська)» привабливим для студентів завдяки інтерактивним та мультимедійним аспектам, які дозволяють вивчити матеріал в особистому темпі, асинхронно до решти членів групи. У той же час навчання в аудиторії сприяє солідарності групи та

формуванню почуття приналежності до команди, сприяє живому спілкуванню з викладачем та студентами групи і дає змогу отримати уточнення та пояснення безпосередньо в момент виникнення труднощів. [13].

У своєму дослідженні ми поділяємо думку українського науковця К. Бугайчука, який розглядає «змішане навчання» через спектр таких ознак:

– змішане навчання належить до формального навчання в рамках діяльності освітніх установ;

– це цілеспрямований процес здобуття знань, умінь та навичок у рамках певних навчальних дисциплін, частина якого реалізується у віддаленому режимі;

– під час вивчення навчальної дисципліни використовуються ІКТ та ТЗО (ПК, мобільні телефони, планшети, проєктори тощо);

– ІКТ використовуються не тільки для зберігання і доставки навчального матеріалу, але й для реалізації контрольних заходів, організації навчальної взаємодії (консультацій, обговорення);

– має місце самоконтроль учня (студента) за часом, місцем, маршрутами та темпом навчання [6].

ЗН в сучасному освітньому середовищі містить три основні компоненти: традиційне, самостійне та онлайн навчання. Традиційне навчання представлено класичними аудиторними заняттями або вебінарами, на яких викладач безпосередньо працює з групою учнів [14]. Самостійне навчання передбачає самостійну роботу студентів з використанням різноманітних електронних ресурсів. Онлайн навчання передбачає роботу викладача і студентів у прямому ефірі [15].

Така подача матеріалу на засадах ЗН у ЗВО поєднує навчання з участю викладача та онлайн навчання, що передбачає елементи самостійного контролю часу, місця і темпу навчання, а також інтеграцію досвіду навчання з викладачем та онлайн. Використання ІКТ у сфері вищої освіти стало необхідним і неминучим явищем, оскільки здійснює позитивний вплив на навчання студентів, зокрема студентів факультету фізики, математики та інформатики. У зв'язку з цим в Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини (далі УДПУ) все більше уваги приділяється впровадженню електронного та змішаного навчання. Зокрема на вивчення дисципліни «Іноземна мова (англійська)» відведено 150 годин, з них 60 годин аудиторної роботи та 90 годин самостійної роботи. Такої кількості контактних годин не вистачає для формування мовленнєвої компетентності студентів. Раціональним вирішенням проблеми є створення дистанційного курсу «Іноземна мова (англійська)» на платформі Moodle, що дозволяє використовувати різні прийоми й методи опрацювання навчального матеріалу та структурувати самостійне навчання студентів. Викладачі систематично проходять спеціальну підготовку зі створення навчального контенту і використання різноманітних інструментів на електронній освітній платформі Moodle.

Вважаємо ЗН особливо ефективним у вивченні іноземних мов, оскільки воно охоплює живе спілкування, онлайн читання, перегляд роликів, візуальне «заучування» слів, допомагає студентам організовувати та планувати роботу самостійно, незалежно отримувати та аналізувати знання, шукати та відбирати інформацію, приймати рішення, формувати навички презентації проєктів, займатись самоосвітою. Завдання викладача полягає у створенні курсу і розподіленні навчального матеріалу на такий, який необхідно опрацьовувати на практичних заняттях, самостійно, на індивідуальних заняттях, під час роботи в групах.

Використання ЗН у процесі вивчення дисципліни «Іноземна мова (англійська)» онлайн дозволяє студентам виконувати практичні та творчі завдання, використовувати довідкові матеріали, аудіо- та відеоматеріали мережі Інтернет, виконувати проміжні та

контрольні тести тощо. Базовий курс викладається на очних практичних заняттях, а розширений/поглиблений пропонується для опанування в процесі дистанційного навчання.

На нашу думку, дослідження ставлення студентів до використання ЗН на заняттях з іноземної мови (англійської) є необхідним елементом роботи з удосконалення системи підготовки майбутніх спеціалістів та стає поштовхом до модифікації існуючої програми навчання.

Для проведення дослідження було використано комплекс загальнонаукових теоретичних, емпіричних та статистичних методів, а саме: синтез, концептуалізація теоретичних знань для формування основних положень роботи; системний аналіз документів і наукових розвідок з досліджуваної проблеми, за допомогою якого виявлено можливі аспекти її розгляду; класифікація, абстрагування – для виокремлення сукупності ознак відповідно до мети дослідження та описовий метод. Для виявлення ефективності впровадження ЗН було використано метод тестування, методи інтерпретації та узагальнення результатів дослідження.

Для проведення дослідження ми використали метод опитування [16, 17] з метою збору та аналізу персональної інформації про респондентів. Зібрана інформація виражала думку студентів щодо вивчення англійської мови в режимі змішаного навчання, їх належну підготовку до нього.

В опитуванні взяли участь студенти I, II-го курсів факультету фізики, математики та інформатики Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини. Загалом – 71 студент віком 17-18 років; усі студенти отримують кваліфікацію вчителя загальноосвітнього закладу. Дослідження проводилось протягом другого семестру навчального року. Отже, у таблиці вказано кількість студентів, спеціальності та курси, на яких вони навчаються (див. Таблицю 1).

Таблиця 1

Розподіл студентів за курсами та спеціальностями

Спеціальність	**Курс**	**Кількість студентів**
Математика	I	17
	II	10
Фізика	I	14
	II	8
Інформатика	I	10
	II	12
		71

Дослідження проводилось з березня по травень 2018 року. Мета та структура опитування були роз’яснені студентам перед початком заповнення бланків відповідей. Анкета була представлена респондентам у паперовому вигляді та написана українською мовою. У разі необхідності студенти отримували пояснення з окремих запитань російською мовою, що могло їм допомогти висловити власну точку зору. Упродовж інтерв'ю всі учасники спілкувалися українською, але могли відповісти й російською мовою.

Процедура дослідження мала такі етапи:

- запрошення зареєстрованих учасників;
- поширення та збір матеріалів опитування;
- опрацювання та перевірка цілісності і достовірності даних анкетування.

Дані були зібрані за допомогою анкети, підготовленої на основі об’єктивного аналізу літератури, пов'язаної з цією галуззю. Анкета була розроблена таким чином, щоб визначити погляди студентів на використання методики змішаного навчання на заняттях з англійської мови. Анкета мала на меті виявити:

– позитивне ставлення студентів до змішаного навчання англійської мови (запитання 3, 4, 6);

– негативні враження студентів від змішаного навчання англійської мови (запитання 7);

– сприйняття студентами методики змішаного навчання (запитання 2, 5, 8, 9, 10).

Відповідаючи на запитання про засоби, які студенти використовують під час змішаного навчання іноземної мови, 75% (53) відповідачів засвідчили активне використання підручника, а 72% (51) – Інтернету. Однак платформа дистанційного навчання Moodle виявилась менш затребуваною серед опитаних – 35% (25). 7% (5) студентів запропонували використання бібліотечного фонду університету та конспектів занять у якості свого варіанту (рис. 1).

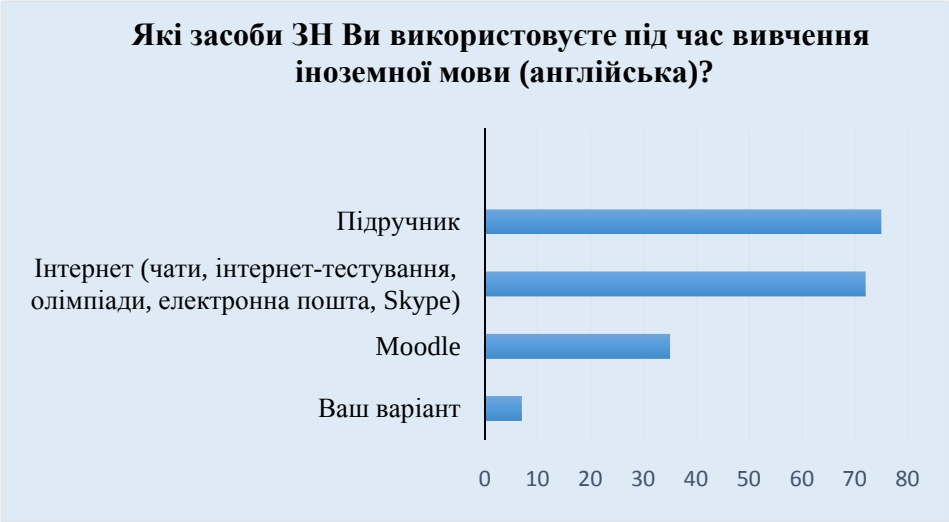

Рис. 1. Засоби, які використовуються під час змішаного навчання іноземної мови

На третє запитання: «Чи полегшує змішане навчання засвоєння матеріалу з дисципліни «Іноземна мова (англійська)»?», 79% (56) студентів відповіли «так», 20% (14) було важко відповісти і лише1% (1) відповів «ні» (рис.2).

Рис. 2. Оцінювання ступеня засвоєння матеріалу за допомогою методики ЗН з дисципліни «Іноземна мова (англійська)»

Серед переваг ЗН англійської мови 65% (46) студентів називають можливість навчатися вдома, 52% (37) респондентів відзначають гнучкий графік та темп навчання, 49% (35) опитаних наголошують на можливості здобути досвід самостійного опанування навчального матеріалу, 45% (32) людей зазначили економію часу під час ЗН іноземної мови, 18% (13) осіб погодились, що ЗН підвищує взаємодію між викладачем та студентом і лише 7% (5) студентів не помітили особливих переваг у змішаному навчанні (рис.3).

Рис. 3. Переваги змішаного навчання

Під час відповіді на четверте запитання, яке стосувалось порівняння результатів навчання (знань) за допомогою змішаного навчання та традиційного формату навчання, 38% (27) опитаних зазначили, що не відчувають особливої різниці; 34% (24) респондентів ЗН допомогло покращити свої знання; 18% (13) студентам було важко визначитись та 11% (8) осіб відзначили ефективність традиційного навчання (рис.4).

Рис. 4. Порівняння результатів навчання за допомогою змішаного навчання та традиційного навчання

У сьомому запитанні ми запропонували студентам перелік потенційних недоліків під час змішаного навчання англійської мови. Більшість респондентів, а саме 53% (38) вважають, що ЗН не завжди показує реальний рівень знань. 41% (29) опитаних наголосили на окремих технічних проблемах під час організації ЗН. Думку про погану мотивацію до навчання (лінь) підтримали 22% (16) студентів. 20% (14) респондентів не виявили особливих труднощів під час ЗН, проте 17% (12) наголосили на складності змісту курсу та соціальній ізольованості, яку, на їх думку, посилює ЗН (рис.5).

Рис. 5. Недоліки змішаного навчання

Відповідаючи на восьме запитання: «Чи відчували Ви потребу в живому спілкуванні з учителем під час ЗН?», 38% (27) студентів зазначили, що відчувають потребу у живому спілкуванні, 21% (15) респондентам електронне навчання повністю заміняє живе спілкування, а для 41% (29) опитуваних було важко дати відповідь (рис.6).

Рис. 6. Визначення потреби студентів у живому спілкуванні

У ході дослідження для нас важливо було виявити, чи потребує вдосконалення курс дисципліни «Іноземна мова (англійська)» з точки зору не викладача, а студента. Тому запитання №9: «Що саме Ви хотіли б змінити або додати в ЗН у Вашому вузі», мало на меті з'ясувати перспективні напрями модифікації курсу. Отже, 76% (54) респондентів зазначили, що їх усе влаштовує і лише 24 % (17) вказали на те, що вбачають покращення ЗН у збільшенні кількості інтерактивних занять, проведенні онлайн конференцій та використанні додатків соціальних мереж, які сприяють вивченню іноземної мови.

Важливим вважаємо завданням виявити, як саме вплинуло ЗН на опанування студентами вивчення дисципліни «Іноземна мова (англійська)». 51% (36) опитаних помітили покращення загальних навичок роботи з інформацією, 45% (32) респондентів оцінили вдосконалення своїх навичок роботи на комп'ютері. Рівна кількість опитаних 37% (26) переконались у покращенні розуміння своїх умінь та інтересів і постійному тренуванні пам'яті під час ЗН. 32% (23) студентів погодились, що ЗН розвиває їх комунікативну та інформаційну компетентність, а 27% (19) підтвердили покращення своїх навичок планування навчальної діяльності. 3% (2) респондентів виокремили можливість навчатися дистанційно (вдома) і лише 3% (2) особи не погодились із переліченими позиціями (рис.7).

Студенти відзначили, що електронні ресурси допомагають їм краще вивчати англійську мову, оскільки дають доступ до прослуховування записів носіїв мови, перегляду відео з носіями мови, використання додатків соціальних мереж. Водночас студенти визнають привабливе оформлення матеріалів курсу, зазначають, що використання комп'ютерних програм та мобільних пристроїв дає можливість отримати більше інформації, спонукає до саморозвитку і мотивує до успіху.

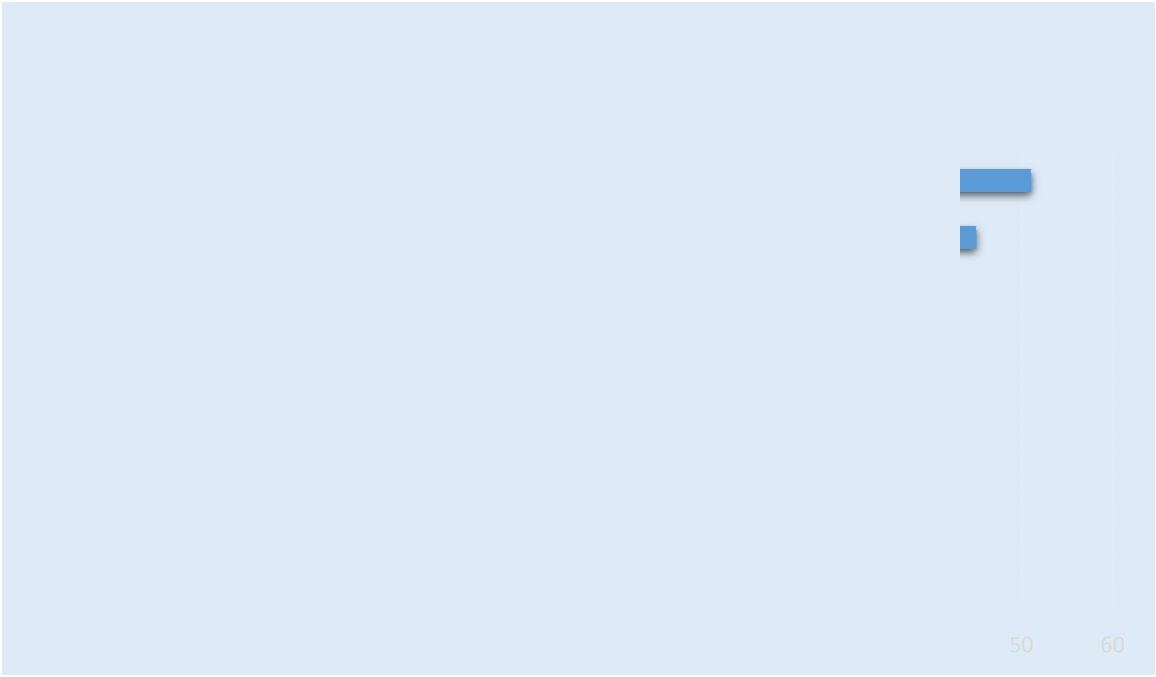

Рис. 7. Вплив змішаного навчання на засвоєння матеріалу дисципліни «Іноземна мова (англійська)»

Проведене анкетування студентів ілюструє, що вони активно беруть участь у змішаному навчанні, ЗН покращує їх рівень знань з англійської мови та допомагає зробити процес вивчення мови інтерактивним та цікавим. Крім того, відображає взаємодію викладачів та студентів і дає їм достатньо часу для виконання завдань. Змішане навчання, орієнтоване на особистісні запити студентів, формує в них навички самостійного навчання та самоконтролю. Таке навчання надає студентам нові можливості для вивчення англійської мови як на занятті, так і в онлайн режимі в зручний для них час; дозволяє пройти тестування з метою перевірки своїх знань з теми в режимі онлайн, тим самим підготуватися до контрольної або самостійної в аудиторії; відкриває доступ до довідкових та додаткових матеріалів тощо.

Водночас результати проведеного дослідження показують, що ЗН має окремі недоліки: вимагає більших витрат часу, ніж традиційні курси через використання електронної пошти або дошки обговорень; повільне підключення до Інтернету унеможливлює вчасне виконання завдань.

Отже, реалізація методики змішаного навчання на заняттях з англійської мови сприяє досягненню високого ступеня роботи студентів в умовах недостатньої кількості аудиторних занять, що дозволяє істотно підвищити продуктивність вивчення дисципліни «Іноземна мова (англійська)», а також є одним із ефективних способів вирішення проблеми розробки та впровадження навчальних матеріалів, адекватних вимогам смарт-освіти.

Вважаємо, що впровадження ЗН в процесі підготовки студентів немовних спеціальностей сприяє організації та плануванню роботи самостійно, незалежному аналізу знань, пошуку та відбору інформації, формуванню навичок презентації проєктів, підвищує якість наукових досліджень та розуміння академічної доброчесності тощо. Використання ЗН на заняття з англійської мови сприяє підвищенню ефективності навчального процесу, оскільки дозволяє вирішувати ряд завдань, які важливі не тільки для викладачів, а й для студентів. По-перше, при скороченні аудиторних годин ЗН

надає можливість приділяти стільки часу для вивчення іноземної мови, скільки необхідно в кожному конкретному випадку. По-друге, дозволяє скоротити розрив у рівні володіння іноземною мовою між студентами за рахунок індивідуального підходу до навчання. По-третє, відповідає основній тенденції розвитку сучасної системи освіти за рахунок використання інформаційних освітніх технологій у навчальному процесі.

3. ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ.

Отже, проведене дослідження показало, що використання методики змішаного навчання на заняттях з англійської мови у ЗВО стало важливим напрямом підготовки майбутніх фахівців. Його результати доводять, що негативне ставлення студентів до змішаного навчання зумовлене більшими (у порівнянні з традиційним курсом) витратами часу через використання електронної пошти, дошки обговорень; повільне підключення до Інтернету. Водночас дослідження підтвердило, що ЗН має і свої переваги, а саме: допомагає студентам удосконалити мовленнєві навички на заняттях з англійської мови шляхом перегляду онлайн відео за участі носіїв мови; працювати в індивідуальному темпі завдяки використанню персональних пристроїв (мобільний телефон, mp3 плеєр тощо); дозволяє користуватися сучасними комп'ютерними програмами; дає студентам можливість освоїти розширений курс (додатковий матеріал) та отримати результати тестових завдань онлайн; надає можливість ділитись думками зі своїми одногрупниками на форумах.

Підсумовуючи, необхідно підкреслити, що питання використання ЗН залишається відкритим для викладачів та науковців. Відтак перспективи подальших досліджень вбачаємо у діагностиці системи організаційно-педагогічних умов, що забезпечують подолання професійно значущих комунікативних бар'єрів студентів немовних спеціальностей.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

[1] А. О. Щеглова, “Місце проектного методу для формування і розвитку іншомовної комунікативної компетентності студентів в умовах змішаного навчання”, Інформаційні технології і засоби навчання, т. 53, №.3, с. 142, 2016.

[2] G. Sotska, Problems of modern pedagogical education in Ukraine dimensions of European integration processes. Edukacja dla współczesności. pp. 444-450, 2015.

[3] N. Pazyura, Foreign Scholars′ Theoretical Approaches to Using Social Networks as Educational Strategies. Comparative professional pedagogy, Volume 7, Issue 2, pp. 13-20, 2017.

[4] В. В. Лапінський, "Навчальне середовище нового покоління та його складові", Науковий часопис НПУ імені М. "П. Драгоманова Серія №2. Комп'ютерно-орієнтовані системи навчання, № 6 (13), с. 26-32, 2008.

[5] В. М. Кухаренко та ін., Теорія та практика змішаного навчання. Харків, Україна: “Міськдрук”, НТУ “ХПІ”, 2016.

[6] К. Л. Бугайчук, “Змішане навчання: теоретичний аналіз та стратегія впровадження в освітній процес вищих навчальних закладів”, Інформаційні технології і засоби навчання, т. 54, №4, с. 1-18, 2016.

[7] Е .В. Костина, “Модель смешанного обучения (Blended Learning) и ее использование в преподавании иностранных языков”, Известия высших учебных заведений. Серия: Гуманитарные науки, т. 1, №2, с. 141–144, 2010.

[8] М. С. Никитина, “Модель смешанного обучения в системе высшего образования”, IV Международная студенческая электронная научная конференция “Студенческий научный форум”, [Електронний ресурс]. Доступно: http://www.rae.ru/forum2012/10/3052.

[9] С. О. Подласов, О.В. Матвійчук, В. П. Бригінець, “Елементи змішаного навчання фізики в технічному університеті”, Інформаційні технології і засоби навчання, т. 61, №5, с. 152, 2017.

[10] M. Georgsena and C. Vange Løvstada, "Use of blended learning in workplace learning", Procedia - Social and Behavioral Sciences, no. 142, p. 775, 2014.
[11] M. Oliver, K. Trigwell, “Can ‘Blended Learning’ Be Redeemed?”, E–Learning, v 2, Nb.1, p.17-26, 2005. [Електронний ресурс]. Доступно:http://journals.sagepub.com/doi/abs/10.2304/ elea.2005.2.1.17. Дата звернення: Червень 25, 2018.
[12] C. Christensen, M. Horn, H. Staker, Is K-12 Blended Learning Disruptive? An introduction of the theory of hybrids. San Francisco CA, USA: Clayton Christensen Institute, 2013. [Електронний ресурс]. Доступно:https://www.christenseninstitute.org/ publications/hybrids/. Дата звернення: Червень 25, 2018. (in English).
[13] A. Charitopoulos, S. Vassiliadis, M. Rangoussi and D. Koulouriotis, "E-learning and blended learning in textile engineering education: a closed feedback loop approach", Materials Science and Engineering, no. 254, 2017.
[14] И. Забродина, "Значение методических условий развития социо- культурных умений студентов посредством современных Интернет-технологий", Высшее образование сегодня, №1, с. 23-25, 2015.
[15] П. Бычков, И. Забродина, "Развитие системы профессионального иностранного языка в техническом вузе (на примере немецкого языка)", Высшее образование сегодня, №5, с. 52-55, 2015.
[16] A. Shameem, "Attitudes towards English Language Learning among EFL Learners at UMSKAL", Journal of Education and Practice, vol. 6, no. 18, pp. 6-17, 2015.
[17] K. Alzahrani, "An Investigation into Saudi Students’ Knowledge of and Attitudes towards E-resources on BBC Learning English", English Language Teaching, vol. 10, no. 9, pp. 108-130, 2015.

Матеріал надійшов до редакції 26.10.2018

ОПЫТ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ СМЕШАННОГО ОБУЧЕНИЯ НА ЗАНЯТИЯХ ПО АНГЛИЙСКОМУ ЯЗЫКУ В УЧРЕЖДЕНИЯХ ВЫСШЕГО ПЕДАГОГИЧЕСКОГО ОБРАЗОВАНИЯ

Безлюдный Александр Иванович
доктор педагогических наук, профессор, профессор кафедры английского языка и методики его обучения
Уманский государственный педагогический университет имени Павла Тычины, г. Умань, Украина
ORCID 0000-0001-5191-4054
Bezludniy_oi@ukr.net

Безлюдная Вита Валериевна
доктор педагогических наук, доцент, профессор кафедры иностранных языков
Уманский государственный педагогический университет имени Павла Тычины, г. Умань, Украина
ORCID 0000-0002-4333-9026
vitabz@ukr.net

Щербань Ирина Юрьевна
кандидат педагогических наук, доцент, доцент кафедры иностранных языков
Уманский государственный педагогический университет имени Павла Тычины, г. Умань, Украина
ORCID 0000-0002-9918-7711
Shcherban.i.y@gmail.com

Комар Ольга Сергеевна
преподаватель кафедры иностранных языков
Уманский государственный педагогический университет имени Павла Тычины, г. Умань, Украина
ORCID 0000-0001-5724-3554
zelenkoolga87@ukr.net

Аннотация. В статье анализируется использование методики смешанного обучения на занятиях по английскому языку в учреждениях высшего образования (на примере Уманского государственного педагогического университета имени Павла Тычины, факультета физики, математики и информатики). Указано, что в современной образовательной среде смешанное обучение предусматривает использование информационно-образовательных ресурсов, что позволяет одновременно использовать

сильные стороны очной формы обучения и преимущества дистанционных технологий. Определено отношение студентов к использованию смешанного обучения на занятиях по иностранному языку (английскому). Для проведения исследования авторы использовали метод опроса с целью сбора и анализа персональной информации о респондентах. Собранная информация выражала мнение студентов об изучении английского языка в процессе реализации методики смешанного обучения, их надлежащую подготовку к его использованию на занятиях. Опрос студентов факультета физики, математики и информатики Уманского государственного педагогического университета имени Павла Тычины продемонстрировал наличие таких недостатков: смешанное обучение требует больших затрат времени, чем традиционные курсы из-за использования электронной почты или доски обсуждений; медленное подключение к Интернету, что создает проблемы студентам. В то же время результаты проведенного исследования показали, что смешанное обучение имеет и свои преимущества: помогает студентам усвоить учебный материал занятий по английскому языку путем просмотра онлайн видео с участием носителей языка; использование персональных устройств, таких как мобильный телефон, mp3 плеер и т.п.; позволяет использовать различные компьютерные программы; помогает студентам освоить курс (материал) и получить больше информации; предоставляет возможность делиться своими мыслями с сокурсниками на форумах. Отмечено, что использование смешанного обучения на занятия по английскому языку способствует повышению эффективности образовательного процесса, поскольку позволяет решать круг задач, которые важны не только для преподавателей, но и для студентов. Перспективы дальнейших исследований видим в диагностике системы организационно-педагогических условий, обеспечивающих преодоление профессионально значимых коммуникативных барьеров студентов неязыковых специальностей, в направлении интеграции профессиональной, иноязычной и информационной среды высшего образования.

Ключевые слова: смешанное обучение; учебный процесс; студенты; английский язык; диагностика учебных достижений студентов; учреждения высшего образования.

EXPERIENCE OF BLENDED LEARNING USING AT ENGLISH LESSONS IN PEDAGOGICAL HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS

Oleksandr I. Bezliudnyi
Doctor of Pedagogical Sciences, Professor,
Professor of the Department of English Language and Methods of its Training
Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University, Uman, Ukraine
ORCID: 0000-0001-5191-4054
Bezludniy_oi@ukr.net

Vita V.Bezliudna
Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Professor of Foreign Languages Department
Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University, Uman, Ukraine
ORCID 0000-0002-4333-9026
vitabz@ukr.net

Iryna Yu. Shcherban
Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Assistant Professor of Foreign Languages Department
Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University, Uman, Ukraine
ORCID 0000-0002-9918-7711
Shcherban.i.y@gmail.com

Olga S. Komar
Teacher of Foreign Languages Department
Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University, Uman, Ukraine
ORCID 0000-0001-5724-3554
zelenkoolga87@ukr.net

Abstract. The article analyzes the use of the methodology of blended learning at English lessons in higher education institutions (using the example of Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University, the Faculty of Physics, Mathematics and Informatics). It has been stated that in today's

educational environment blended learning includes the use of informational and educational resources, which allows using the benefits of both full-time training and online learning.
The attitude of students to the use of blended learning at English lessons has been determined. The authors used the survey method to collect and analyze personal information about the respondents for the research. The gathered information expresses the opinion of the students concerning English language learning in the mode of blended learning, their awareness of it. The students' survey of Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University, Faculty of Physics, Mathematics and Informatics has demonstrated the following disadvantages: blended learning is more time consuming in comparison with traditional courses because of using the e-mail or discussion boards; slow Internet connection that causes many problems for students. At the same time, the results of the study showed that blended learning has its own advantages: it helps students to understand their studying material in English lessons while watching authentic online videos; using personal devices, such as mobile phone, mp3 player, etc.; allows them to use various computer software; helps students master the course (material) and get more information; gives the opportunity to share their thoughts with group mates on forums. It has been noted that the use of blended learning during English classes promotes the efficiency of the educational process, as it allows to solve a range of problems important for both students and teachers. The prospects for further research are seen in the diagnostics of educational achievements of students studying English as a foreign language using elements of blended learning.

Keywords: blended learning; educational process; students; English; diagnostics of students' achievements; institutions of higher education.

REFERENCES (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

[1] O. Shcheglova, "The Importance of Project-Based Method for Formation and Improving of Foreign Communicative Competence in Blended Learning", Information Technologies and Learning Tools, vol. 53, no. 3, p. 142, 2016 (in Ukranian).
[2] G. Sotska, "Problems of modern pedagogical education in Ukraine dimensions of European integration processes", Edukacja dla współczesności, pp. 444-450, 2015 (in Ukrainian)
[3] N. Pazyura, Foreign Scholars′ Theoretical Approaches to Using Social Networks as Educational Strategies. Comparative professional pedagogy, Volume 7, Issue 2, pp. 13-20, 2017. (in English)
[4] V. V. Lapinskyi, "The learning environment of the new generation and its components", Naukovyi chasopys NPU imeni M. P. Drahomanova Seriia №2. Kompiuterno-oriientovani systemy navchannia, № 6 (13), s. 26-32, 2008. (in Ukrainian)
[5] V. M. Kukharenko et al., Theory and practice of blended learning. Kharkiv, Ukraine: "Miskdruk" NTU "KhPI", 2016 (in Ukranian).
[6] K. L. Buhaichuk, "Blended learning: theoretical implementation in educational process of higher educational institutions", Information Technologies and Learning Tools, vol. 54, no. 4, p. 1-18, 2016 (in Ukranian).
[7] E. V. Kostina, Blended learning model (Blended Lerning) and its use in teaching of foreign languages, Proceedings of the higher educational institutions. Series: Humanities, vol. 1, no.2, p.141–144, 2010 (in Russian)
[8] M. S. Nikitina, Blended learning model in higher education [online], IV International Student Scientific E-conference "Student scientific forum", Available at: http://www.rae.ru/forum2012/10/3052 (in Russian)
[9] S. Podlasov, O. Matviichuk and V. Bryhinets, "Elements of blended learning in studying physics in the technical university", Information Technologies and Learning Tools, vol. 61, no. 5, p. 152, 2017 (in Ukranian).
[10] M. Georgsena and C. Vange Løvstada, "Use of blended learning in workplace learning", Procedia - Social and Behavioral Sciences, no. 142, p. 775, 2014 (in English).
[11] M. Oliver, K. Trigwell, "Can 'Blended Learning' Be Redeemed?", E–Learning, v 2, Nb.1, p.17-26, 2005 [Online]. Available: http://journals.sagepub.com/ doi/abs/10.2304/elea. 2005.2.1.17. Accessed on: June 25, 2018. (in English).
[12] C. Christensen, M. Horn, H.Staker, Is K-12 Blended Learning Disruptive? An introduction of the theory of hybrids. San Francisco CA, USA: Clayton Christensen Institute, 2013. [Online]. Available: https://www.christenseninstitute.org/ publications/hybrids/ Accessed on: June 25, 2018 (in English).

[13] A.Charitopoulos, S.Vassiliadis, M.Rangoussi and D.Koulouriotis, "E-learning and blended learning in textile engineering education: a closed feedback loop approach", Materials Science and Engineering, no. 254, 2017 (in English).
[14] I. Zabrodina, "The importance of methodological conditions for the development of sociocultural skills of students by means of modern Internet technologies", Vysshee obrazovanie segodnya, no.1, p. 23-25, 2015 (in Russian).
[15] P. Bychkov, I. Zabrodina, "Development of the system of a professional foreign language in technical university (using the German language as an example)", Vysshee obrazovanie segodnya, no. 5, p. 52-55, 2015 (in Russian).
[16] A. Shameem, "Attitudes towards English Language Learning among EFL Learners at UMSKAL", Journal of Education and Practice, vol. 6, no. 18, pp. 6-17, 2015 (in English).
[17] K. Alzahrani, "An Investigation into Saudi Students' Knowledge of and Attitudes towards E-resources on BBC Learning English", English Language Teaching, vol.10, no.9, pp.108-130, 2015 (in English).

(cc) BY-NC-SA

This work is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International License.